

Sothöns dödade äggtjuv

Börje Hellberg

Den 4 maj i år besökte jag fågeltornet vid Norrsjön, belägen ca en mil väster om Surahammar. Solen sken och det var ca sex grader varmt, en riktigt fin förmiddag.

Tyvärr var jag lite sent ute. Av boken i fågeltornet framgick att mera morgontidiga besökare sett bl a rådjur, älg och blå kärrhök. Nu var det ganska lugnt i viken. En del änder låg och guppade i vattnet, en trana tog en flygtur och en fiskgjuse visade sig en stund.

Plötsligt blev det ett förskräckligt liv på fåglarna. Synfältet inifrån tornet räckte ej, så jag rusade ut på plattformen. I larmet urskilde jag en kråkas mycket intensiva kraxande. Många fåglar var på vingarna och andra for om varandra i den låga vassen ett trettiotal meter från tornet. På ett ställe såg jag flera par flaxande vingar om varandra, delvis skynda av vassen. En eller två sothönor tyckte jag mig urskilja. Ja, där utdelade en sothöna två, tre kraftiga hugg med näbben mot något, som hon sedan trampade ned så att vassen skymde det. Larmet lade sig sakta.

Vad hade hänt? Jag hade tydligt hört en kråka men inte sett någon och kråkans våldsamma kraxande hade upphört strax efter att sothönan utdelat sina hugg. Det måste ha varit kråkan som sothönan trampade ned under vattenytan. Sothönorna hade bo i vassen och kråkan hade säkert försökt att röva sig ett ägg men varit för osnabb. I strid med sothönorna hade kråkan sedan hamnat där hon ej bottnade och därmed mött sitt öde.

Skrattmåsar parasiterar på ljungpipare

Sören Larsson

På eftermiddagen den 17 maj i år studerade jag en grupp skrattmåsar, ljungpipare och tofsvipor som provianterade på en uppfräst åker söder om Ramnäs kyrka. Det hade regnat hela dagen och duggade fortfarande. Följaktligen rörde sig mycket daggmask i markytan.

I en timmes tid följde jag några skrattmåsar som tydligen specialiserat sig på att stjäla föda från ljungpipare. De försökte också att stjäla från tofsvipor, men med sämre resultat.

I gruppen fanns åtta ljungpipare vilka samtliga hade en och ibland två skrattmåsar tätt inpå sig i stort sett hela tiden.

Parasiterandet gick så till att när ljungpiparen sprang framåt följde måsen sakta efter. Stannade piparen, så stannade måsen på 2-3 meters avstånd. När så piparen böjde sig ner och började dra i daggmasken flög måsen snabbt fram, motade undan piparen och förtärde masken.

Denna upplösning var den helt dominerande. I de fall ljungpiparen fick upp masken snabbt och fick den med sig när den flög undan blev den dock aldrig jagad av måsen, något som Källander (1979) har beskrivit.

De skrattmåsar som uppvaktade ljungpipare försökte aldrig att på egen hand söka föda utan de var helt koncentrerade på ljungpiparnas rörelser.

Inte alla måsar uppvaktade ljungpipare. Flera provianterade efter eget sökande. På åkern fanns även ett tiotal tofsvipor som måsarna försökte tränga sig på. Men utdelningen blev dålig då viporna inte tolererade måsen på så nära avstånd som tydligen fordrades.

Att skrattmåsen kan ägna sig åt näringsparasitering är känt sedan tidigare, många andra måsarter och de nära släktingarna labbarna är ju utpräglade näringsparasiter. Det är svårare att förstå varför ljungpiparna inte lämnade åkern när arbetet gav så dåligt utbyte.

REFERENS

Källander, H. 1979. Skrattmåsen som kleptoparasit på tofsvipa.
- Fauna och Flora 74:200-207

